

PARIS, den 17 April.

Men leest het volgende in den *Constitutionnel*:
 Een beslissende omstandigheid schijnt aanleiding te hebben gegeven tot de toezegging van 80 miljoen, welke het ministerie dezer dagen aan de Kamer der afgevaardigden heeft voorgesteld. Men zegt, dat voorleden Donderdag of Vrijdag de tijding is ontvangen van een offensief en defensief verdrag tusschen Pruisen en Rusland. Men meent dat de Nederlanden van zelf mede in dit verdrag zouden betrokken worden, doch wij gelooven, dat men zich ophoudt te vergist: er bestaan wel familiebetrekkingen tusschen Keizer Nicolaas en Koning Willem Frederik; maar Engeland heeft altijd op de staatkunde der Nederlanden, zoo niet een rechtstreeksch, dan toch eenen aanmerkelijken zakelijken invloed. De hertog van Wellington is nog steeds inspecteur-generaal der vestingen van het koninkrijk; genoegzaam alle jaren oefent hij deze hooge functien uit, hetgeen hem noodwendig invloed op het leger en op de staatszaken moet geven. Ook komen lieden, die goed onderrigt kunnen zijn daarin overeen, dat de reis van den Prins van Oranje naar Petersburg, alleen in het belang van Engeland is ondernomen, en dat Hoogstdezelve is op reis gegaan, op het dringend aanzoek van het Britsche ministerie. Men verwacht weinig vredebrengende gevolgen van deze nieuwe onbesluiting, waartoe men, om zoo te spreken, op het allerminste te toevlugt heeft. Men gelooft vrij algemeen, dat Engeland en Rusland op het punt staan van het ernstig oneens te worden. Elk dezer mogendheden tracht van hare zijde voor het beslissend oogenblik zich de ondersteuning van bondgenooten te verschaffen, en het is waarschijnlijk met dit oogmerk, dat er dezer dagen een Engelsch diplomaat te Parijs is aangekomen, in den persoon van lord Londonderry, erfgenoot van de titels en de staatkundige gevoelens van lord Castlereagh. Men is nog niet vergeten, dat bij het leven van dezen laatsten, toen het Heilige Verbond in zijne volle kracht deszelfs noodlottigen invloed over Europa uitoefende, lord Londonderry te Weenen Groot-Brittanje vertegenwoordigde.

Een ander dagblad zegt, dat over het buitenlandsche staatkundige stelsel eene woert van alweer is geworpen, en men naar zijde meer de grondslagen ontdekt van het traktaat, hetwelk den 6. Julij 1827 tusschen Engeland, Frankrijk en Rusland is gesloten.

De liberale dagbladen oordeelen, dat het voorgedragen ontwerp van wet op de dagbladen en tijdschriften de vrijheid der drukpers zeer belemmert. Het dagblad van den gewezen minister de Villèle daarentegen roept, dat het enkel strekt om de losbandigheid te bevorderen.

Een der leden van het koninklijke gerechtshof heeft een voorstel gedaan om de twee voornaamste liberale dagbladen en het dagblad der constitutionnele royalisten te vervolgen, uit hoofde van den geest welke deze dagbladen aan den dag leggen; doch het hof heeft dit voorstel afgewezen.

Uit den nieuwen militairen almanak verneemt men de volgende bijzonderheden uit de nieuwere geschiedenis der Fransche armee. Na de terugkeer der Bourbons, van den 1. April 1814 tot den 1. Januarij 1815, onder den toenmaligen minister van oorlog Dupont, werden 88 nieuwe luitenant-generaals en 181 nieuwe generaals-majoor benoemd, zoo dat toen in het geheel voorhanden waren 245 luitenant-generaals en 430 generaals-majoor. Van de luitenant-generaals zijn er thans nog 70 oude en 75 nieuw benoemde, en van generaals-majoor slechts 60 oude en 72 nieuw benoemde over. Zoo hebben ook van de tegenwoordige 182 kolonels der infanterie en kavallerie slechts zeven aan het hoofd hunner regimenten den grooten oorlog mede gemaakt, en van de 734 tegenwoordige luitenant-kolonels, bataljons-oversten en ritmeesters slechts 57.

LONDEN, den 19 April.

Donderdag avond is in het Huis der Lords met bijna eenparige stemmen tot de tweede voorlezing van de bill, tot intrekking der bekende Test- en Corporatie-Acten, besloten, zoo dat het nu zeker schijnt, dat die maatregelen, welke door velen als hoogst gewichtig beschouwd wordt, zijn volle beslag zal krijgen. Lord Holland heeft de motie tot de tweede lezing gedaan en breedvoerig de gronden aangevoerd, die voor het intrekken dezer wettelijke bepalingen pleiten. De aartsbisschop van York en de bisschoppen van Lincoln, van Durham en van Chester hebben zich bij deze gelegenheid voor het intrekken dezer acten verklaard. Verscheiden pairs hebben deel genomen aan de belangrijke debatten over deze zaak; lord Eldon is de voornaamste geweest, die zich tegen de bill verzet, op grond, dat hierdoor eene verandering gebragt zou worden in het beginsel, dat Kerk en Staat te zamen de constitutie uitmaken, dat zij onafscheidelijk zijn en men de eene niet kan vernietigen zonder ook den anderen te verdolven en de grondslagen der constitutie te ondermijnen.

BRUSSEL, den 18. April.

Men leest het volgende in den *Courrier des Pays-Bas*:
 Voor eenige dagen meldden wij, dat er oproerige plakaten door de politie waren afgescheurd en medegenomen. 's Anderen daags liet de procureur des Konings den uitgever van den *Courrier* roepen en stelde hem eene nota ter hand, volgens welke die plakaten slechts beleedigend voor de plaatselijke politie waren, maar niets oproerigs behelsden. Wij deelden den inhoud dezer nota mede. Gisteren heeft de opperbewindhebber der plaatselijke politie den uitgever op zijne beurt laten roepen en hem gevraagd, op welken grond hij zijn eerste betigt had tegenge-

sproken, en hij heeft de reden daarvan opgegeven. Nu beweert de bewindhebber der politie, dat de plakaten belendigend en oproerig waren en de politie daarbij niet inzonderheid werd aangerand. Indien wij ze mededeelden, gelijk men ze ons opgegeven heeft, gelooven wij, dat de heeren het met hem eens zonde wezen; dan wij oordeelen geene vrijheid te hebben om ze openbaar te maken.
 — De officiële *Gazette des Pays-Bas* hecht geen het minste gewigt aan deze plakaten.

Mengelwerk.

OVER DE AFSCHAFFING DER DOODSTRAF.
 (Vervolg en Slot van No. 46.)

III.

Het behouden der doodstraf zal, bepaaldelijk in NEDERLAND, de VEILIGHEID der maatschappij IN GEVAAR BRENGEN.

Ik voorzie, dat men, bij het lezen van deze stelling, in verzoeking zal komen, om mij van *paradoxie* te verdenken. Te gelijk ben ik er gerust op, dat deze verdenking zal verdwijnen, zoo men mij maar, met kalmité, hooren wil. Het is mij niet het gestelde ernstig gemeend. Zonder aanspraak te maken op de gave der profetie, darf ik stellig aantekondigen, dat het behouden der doodstraf ons noodwendig daar brengen moet, waar de voorstanders der doodstraf bang zijn, van te zullen komen; of, met anders woorden, dat zij zullen eindigen met de *veiligheid* van de maatschappij in gevaar brengen, door den moordenaar in de maatschappij terug te brengen.

Ik zal mij nader verklaren. Ten zelfden tijde, dat men de doodstraf voorspreekt, maakt men het belling, dat dezelve niet moet worden toegepast dan op enkele, zeer zware misdaden. PHILODIKUS wil dezelve alleen behouden voor het geval van 1.) opzettelijken moord en 2.) brandstichting. Zoo, ten naastenbij, verlangen het ook, volgens de nieuwe papieren, die zestig of een en zestig leden van de Staten-Generaal, die zich voor het behouden der doodstraf hebben verklaard. De menschenvriend heeft reden, om zich te verblijden, dat er reeds zoo veel gewonnen is. Hij mag er het voorteken in zien, dat eerlang de doodstraf bij ons in onbruik gaat vervallen, en alleen nog zal bekend zijn in de letters van ons wetboek. Maar, in ander opzigt, moet hier de menschenvriend treuren, omdat hij, bij deze gesteldheid van zaken, gevaar ziet voor de veiligheid der maatschappij. Trouwens: om iemand schuldig te kunnen verklaren aan moord, moet bewezen worden de *praemeditatie* of het *opzet* om te dooden. Maar hoe zal men *opzet* bewijzen? Hoe zal men *bewijzen*, wat alleen in iemands ziel heeft bestaan, gelijk *opzet* daar niet aanwezig is? Dit *aanbiddingen*, (*indices*) zal men antwoorden. Goed! Maar nu stelt Art. 40 van het ontwerp van wetboek van strafregt, met alle reden, vast, dat niemand kan veroordeeld worden dan op *wettige bewijzen*, *qui satisfassent PLEINEMENT et INDUBITABLEMENT la conscience du juge*: welke stellige bepaling nog wordt versterkt, door het dadelijk, volgend bijvoegsel: *« Il n'est permis de condamner personne sur de simples soupçons ou sur des PREUVES INCOMPLETES.* Uit hoofde van deze bepaling, heeft de regter geene bevoegdheid, om iemand om moord te veroordeelen als er geen *volledig* bewijs bestaat, dat er moord is gepleegd, en dat er dus ook *praemeditatie* of *opzet* heeft bestaan. In elk geval, dat iemand van moord wordt beschuldigd, zullen, als hij zelf het *opzet* ontkent, door den Regter moeten opgespoord worden *indices*, van zoodanigen aard, dat zij te zamen uitleveren, niet een *half*, maar een *volledig* bewijs, en die het geweten van den regter voldoen *pleinement et indubitablement*.

Hier gelieve men nu te bedenken, dat het geval bijna nooit bestaat, dat een moordenaar het *opzet* zelf erkent; dat er op de honderd gevallen 99 zullen zijn, dat de moordenaar het *opzet* ontkent, en dat de *indices*, welke het bestaan van het *opzet* moeten bewijzen, niet volledig, niet beslissend zijn, en het geweten van den Regter niet ten volle en zonder *wijfel* over te laten voldoen: en wat moet nu het gevolg worden? geen ander dan dit, dat de Regter, met alle reden reeds huiverig, omdat het hier het leven van eenen mensch geldt, neigt tot de zachtere partij en zich den regel herinnert, *liever tien schuldigen vrij laten, dan éenen onschuldigen veroordeelen*. Hij moet dit hier te meer, omdat hem de wet verbiedt, om op *half bewijs* en dus ook op *onvolledige indices* te veroordeelen. En het verder gevolg wordt, dat de moordenaar niet als moordenaar, tot de doodstraf, maar tot de straf, die het naast aan de doodstraf komt, veroordeeld wordt.

En welke is nu die straf? Volgens het ontwerp van wetboek, eene onderwetsche geeseling en brandmerk onder de galg, met den strop om den hals en eene gevangenis van twintig jaren. Langer mag niet. Want, zonderling genoeg, verbiedt dit zelfde wetboek de opsluiting voor langeren tijd. Wat wordt nu weder het gevolg? Dit, dat de moordenaar, na twintig jaren gevangenis, in de maatschappij terug keert! Niemand kan dit beletten. De Regter moet hem de deuren der gevangenis openen, en de maatschappij moet het aanzien, dat hij, wiens handen met menschenbloed bevekt zijn, vrij en frank, zich onder hare leden mengt en te midden derzelve leve!

Ziedaar lezer! wat zij gaan voorbereiden, die, uit alle magt, schreeuwen, dat de *veiligheid* van den Staat het behouden der doodstraf vordert. Zij roepen, met PHILODIKUS, dat het niet mogelijk is, den moordenaar goed te bewaren; zij praten van uitbreken, en schilderen ons dan den voortvlugtigen als gevaarlijk voor de *veiligheid*, en — zie daar! — zij leggen het er op aan, om het veel erger te maken. De voortvlugtige moordenaar kan weder gevangen en beter opgesloten worden; maar de moordenaar, die zijne twintig jaren heeft doorgebracht in de gevangenis, gaat vrij over de straat en niemand mag hem weder vangen! En dit wordt nog al erger, als men het zonderlinge geloof van PHILODIKUS koestert, volgens hetwelk de infamerende straf *infamie* in de ziel brengt; want dan komt de moordenaar in de maatschappij terug, *booser* en dus voor hare *veiligheid* gevaarlijker dan hij te voren was: en echter zal des heeren ASSER's goede burgerij geene hand kunnen uitsteken, om dat gevaar af te keeren!

Elk, wiens verstand niet door vooroordeelen bezet is, moet hier duidelijk zien, dat zij, die de doodstraf afschaffen, en den anders doodschulldigen, voor altijd, willen opsluiten in eene gewangenis, volgens het plan *panoptique* van den heer BENTHAM, waaruit hij niet ontvlugten kan, vrijbeler voor de veiligheid der maatschappij zorgen dan de verdere van de doodstraf doen, van welke het klaar is, dat zij met eigene hand gaan verwoesten, wat zij zeggen, dat zij willen bevestigen. En wij hopen, dat — ofschoon een onzer volksvertegenwoordigers nog onlangs heeft verklaard, dat hij de dagbladen geenszins hield voor de *klaroenen* der algemeene opinie — er echter anderen zullen gevonden worden, die zich verwaardigen zullen, om hetgene ik schreef en door dit dagblad bekend maakte, te lezen en te overdenken. Mogten zij er ook door worden uitgelokt, om LUCAS en DUPETIAUX te lezen! Dan heb ik hope, dat zij van meening zullen veranderen, en onder anderen, zullen inzien, dat zoo al (waaraan niet te twifelen valt) de bedoelde, hun ambtgenoot, onlangs, als een eerlijk man, de *waarheid* sprak, toen hij verzekerde, dat volgens zijne overtuiging, de doodstraf noodig is voor de veiligheid der maatschappij; die overtuiging echter verre af was van goeden grond te hebben, en alzoo ook den man die betnigde dezelve te koesteren, weinig reden gaf, om er zich op te beroemen.

Het onderwerp is voorts vatbaar voor groote uitbreiding en zoude mij stof aan de hand geven, om nog menige Courant te vullen: doch dit ligt niet in mijn plan. Ik wilde alleen doen zien, dat PHILIBIKUS geene bewijzen bijbragt, die eenige aandacht verdienen, en dat Nederland belang heeft wel bij de afschaffing; maar geenszins bij het behouden der doodstraf. En daartoe zal dan ook het geschrevene voldoende mogen zijn.

EEN WOORD OVER ONS LAND, BYZONDER TOEGEPAST OP HET NIEUWE TARIEF DER STRAATWEGEN.

Nadat MIRABEAU's prophetische gezegde, dat de Fransche omwenteling de aarde zou rondgaan, gedeeltelijk bewaarheid was, en de gemoederen der verjongde volkeren zich zelve na den tuimel herkenden, werden de grondwettige beginselen, met hun heilzaam evenwigt, als de groote lichtbaak der regeringen verklaard. — De ongelukkige tweespalt van excentrieke denkbeelden, waarvan Spanje het schrikbarendst, en Italie het ellendigst voorbeeld opleveren, werd elders voor het *modus in rebus* geneutraliseerd, en ons land behoorde tot de gelukkigen, waar de partijen in gematigde grondbeginselen ineen smolten.

Aller regten werden daardoor bij ons gewaarborgd, aller medewerking, ter bevordering van het algemeene welzijn, opgewakkerd, en juist die heilzame wrijving veroorzaakt, welke de industrie beleeft en de vonken der waarheid doet stralen. Engeland had voorlang geleerd, welk eene onberekenbare zedelijke kracht een diergelijk maatschappelijk bestaan, door middel van den openbaren geest, verleende; wij mogten hetzelfde voetspoor inslaan, en voortaan door ons beter begrepene *concordia res parva crescant*, eene individuele vrijheid verwerven, welke het volgende geslacht, door opvoeding en onze ondervinding voorgelicht, tot volle rijpheid zal doen komen.

Deze rijpheid echter, wordt voor als nog tegengewerkt, door eene, onzer natie eigene onverschilligheid, welke ten deele mag toegeschreven worden aan de afmatting wegens het doorgestane, ten deele zeker aan het karakter der natie zelve. In Engeland, b. v., wil ieder burger zijne regten en plichten door de kennis der wetten weten, en brengen de verkiezingen voor het parlement de natie in eene gisting, die overtollig bewijst welk een levendig aandeel het geheele volk aan de publieke zaak neemt; in het jongere Frankrijk werd het nog onlangs blijkbaar, welk een belang de natie in hare staten-generaal, en dus in de rigting der zaken begint te stellen; in Noord-Amerika zouden de veelvuldige dagbladen reeds bewijzen, hoe levendig de belangstelling daar is; bij ons bevordert de schadelijke trap der verkiezingen (waardoor de stemgeregtiden van twee der drie standen, slechts door bemiddeling van kiezers, benoemen) eene onverschilligheid, die de invulling der kiezerslijsten, soms aan de gezetendste burgers en landlieden doet verwaarloozen.

Waren wij tot dus verre, door het karakter van onzen Koning, tegen de misbruiken beveiligd, welke een diergelijke geest het gouvernement toelaat, altijd is deze waarborg slechts individueel en dus strijdig met de ware bedoeling van elke grondwet. Deze wil de wet en niet een mensch doen spreken, dat met de edelste bedoelingen nooit alle licht uit zich zelve kan putten, en te veel afhangt van ambtenaren, die steeds geneigd waren zich als pachteren te beschouwen, welke zoo weinig mogelijk geven en het toevertrouwde zoo veel mogelijk tot eigen voordeel kweeken.

Alle weldadige inrigtingen en verbeteringen op te sommen, waardoor de regering van onzen tegenwoordigen Koning steeds in gezegend aandenken zal blijven, ware noodeloos, omdat de dankbare natie het door liefde erkent; dwalingen daarentegen aan te stippen, moge onberaden schijnen, wij meenen dit niet, en, indien de Staten-Generaal onlangs met meerdere klem op de vrijheid der drukpers begonnen aan te houden, (welke onze regering immers niet behoeft te duchten), wij willen hier thans alleen van een besluit gewagen, waarvan de gevolgen welligt niet berekend werden, en dus door elk weldenkend ingezetene, ter bestrijding der aangevoerde apathie, bekend gemaakt moeten worden.

Volgens de wijze beginselen der huishouding van staat, is het een overbekend iets, dat onbepaalde wetten soms verderfelijk kan worden, de regering eenige takken van nijverheid moet beschermen, andere in hunnen loop mag wijzigen, maar het onderlinge verband dier verschillende takken van nijverheid onbepaald bevorderd moet worden. Dient het evenwigt tusschen de uiteenlopende belangen hiertoe onwrikbaar in stand gehouden te worden, een voornaam middel daartoe is het openen der communicatiën. Onvergelijkelijk veel met alle vroegere tijden en de meeste andere landen, werd hieraan ook sedert de gezegende herstelling van ons volksbestaan gedaan, en niets onbeproefd gelaten zulks op alle wijzen aan te moedigen, zoo dat men zelfs wel eens dacht, dat de heiligheid van het bijzondere eigendom, wat al te onbepaald, ten voordeele van een zogenaamd algemeen belang in aanspraak werd genomen.

Intusschen geschiedde alles, ten gevolge van, vroeger bekend gemaakte, overeenkomsten, en op voorwaarden, welke gedurende veertien jaren zoo onschendbaar werden beschouwd, dat zelfs kooplieden, die in hunne vroegere ondernemingen uit de markt verdrongen waren, hier geldschietters werden, en dit crediet vooral, in staat stelde, zulke reusachtige werken tot stand te brengen. — Algemeen waren de voorwaarden zoodanig ingerigt, dat er eene behoorlijke verhouding tusschen de belangen der ondernemers en die van het publiek gehouden werd; daartoe was de medewerking van het gouvernement heilzaam, en de taksen voor gabelen, sluisen enz., werden daarnaar ingerigt. Het gouvernement wierd nu en dan zelve, op verschillende wijzen, geldschietter, verkreeg daardoor schadevergoedingen, volgens dadelijk bepaalde berekeningen, doch had geene bevoegdheid, de eenmaal geslotene contracten, zonder toestemming der verdere belanghebbenden te breken. Immers was dit een onmisbaar vereischte om het crediet te staven, vaste berekeningen te kunnen maken, en geen verderfelijk heen en weder slingeren te veroorzaken.

Op de gematigdheid en onveranderlijkheid dier bepalingen steunende, was men algemeen met de nieuwe straatwegen, sluisen, kanalen enz.

ingenomen, wijl de middelen van transport alleen hierdoor geregeld werden, en de bezwaren der tollers door het uitwinnen van paarden, tijd en ongemak vergoed werden. De ondernemers van snelwagens enz., door nauwer tot het goede en goedkope aangespoord, moesten boven al die tollers in aanslag nemen, gingen echter met vol vertrouwen op het onveranderlijk gewaande der ingevoerde tarieven te werk, en konden alleen daardoor hun geheele bestaan aan diergelijke ondernemingen wagen.

En evenwel verschiint er, volgens een besluit van den 25. Januarij 1828, een nieuw tarief voor alle gabelen van het rijk, zonder de Staten-Generaal met deze nieuwe belasting bekend te maken, zonder medewerking of inzage van de belanghebbenden, zonder het nadeel der geldschietters, noch de bezwaren voor den landbouw, noch het nadeel voor reizenden, noch den ondergang der diligences in aanmerking te nemen. De geldschietters, wier kapitalen eerst slecht gevestigd schenen, en veelal geringe interesssen trokken, zouden nu de voordeelen, wegens het vroegere risico inoogsten, dan dit wordt hun ten deele ontnomen; particulieren en ondernemers hadden hunne berekeningen geregeld, dan deze worden te eenemale omvergeworpen. Wel bewijzen voorlopige klagen over het drukkende dier bepalingen; dat zij met verkregene regten strijden, en wordt de wet dan ook dadelijk alleen tot 's rijks wegen bepaald, altijd blijft de grondslag der wet bestaan, en worden de art. 155 en 198 der grondwet in een, verschillenden zin opgevat.

Tot dus verre was de breedte der wielen, waarvan zoo veel voor het behoud der straatwegen afhangt, mede in rekening gebragt; voortaan zal hun aantal in verband met dat der paarden berekend worden. Sinds zocht men de wegen gelijkelijk te belasten, nu zullen zij verschillend bezwaard worden. En publieke rijtuigen, die billijker wijze meer betalen, zullen dit nu boven verhouding doen. Zoo betaalde tot dus verre een fourgon met twee paarden 12½ cent, daarvoor moeten, sedert den 1 April, 15 centen betaald worden, terwijl een rijtuig op vier wielen met twee paarden, van 15 c. op 20 centen werd gebragt; zware vrachten uit een stuk betalen niets meer, en de diligences, die tot dus verre 10 c. voor elk paard opbragten, zullen voortaan bezwaard worden naar mate hunner grootte, van 12½ c. tot 35 c. per paard, zoodat de grootsten met vier paarden, aan elke tol voor heen en weder f 2:80 zullen opbrengen.

Laat ons dus vertrouwen, dat hier het eene of andere misverstand plaats vindt, en zulks ten algemeenen nutte, zoo spoedig doenlijk, uit den weg zal geruimd worden.

IETS OVER DE CONDITIEN VAN DEN TABAK IN AMSTERDAM.

Het is te hopen, dat wij eens den tijd zullen beleven, dat men geen tijd zal hebben om onnoodig over den handel te schrijven, en diegenen, die vermeenen er zoo veel van te weten, hetzij dan in Amsterdam, Brussel of den Haag, in plaats van handelschoolmeesters te willen zijn, zelve kooplieden worden en hunne kunde tot eigen profijt gebruiken.

Men wil thans alles veranderen, alles verbeteren, maar, helaas! met het eerste geschiedt niet altijd het laatste; daarom is het raadzaam met veranderingen voorzigtig te zijn; want hetgene jaren bestaan heeft kan men beoordeelen, maar de gevolgen van nieuwigheden moet men afwachten, en vooral den handel niet dwingen tot dat gene, wat de handel niet wil. Met eene land- en zeemagt kan men denzelven beschermen, maar nooit dwingen. *Mercurius* is altoos verhuisd van daar, waar het hem niet beviel. De handhaving van orde alleen behoort aan onze bestuurders. Geen minister, al ware hij ook zelf koopman geweest, kan weten, welke conditien van koop en verkoop voor ieder artikel van handel in het bijzonder passen, en velen van hen, die, zonder zaakkennis daarover in dagbladen oordeelen en bedillen, bederven meer dan zij ooit kunnen goedmaken.

Zijn onze conditien en instellingen, die zoo vele jaren en in de voordeeligste tijden van handel bestaan hebben, uit hooide van buitenlandsche mededinging niet meer voor onzen tijd geschikt, hetgene door nieuwelingen nimmer dient beoordeeld te worden, dat dan de zeehandelaren, met de kooplieden, grossiers of de tweede hand genoemd, onderling bepalen, wat zij voor het belang van den handel gelooven nuttig te zijn; kan men dit algemeen eens worden des te beter; nimmer echter worde hünne bepaling een dwang voor anderen. Ieder blijve vrij om te koop en verkoopen zoo als hij verkiest, en de tijd zal leeren, wat het beste is. Maar willen eenigen, uit onkunde, anderen misschien uit eigenbelang, onze goede, oude instellingen vernietigen of naar hunnen zin veranderen, die daargesteld zijn om bedrog met tarra, bedorven of beschadigd goed, voor te komen, dat dan verstandige kooplieden geoorloofde voorzorgen nemen, om zulke plannen te verijdelen. Onder die instellingen behoort de refactie op den tabak. Hij, die van dit artikel grondige kennis heeft weet, dat niet alleen de uiterlijke schade, maar ook het innerlijk bederf van toenemenden broei, verstikking of rot, nooit juist door monsters kan worden aangetoond, hij zij dan zeehandelaar of grossier, zal het nut van deze instelling erkennen; en hij, die ons naar Bremen wil zenden om daar school te gaan, zoude ik raden om eerst het los maken van Portorico in rollen te leeren, dat is van tabak zonder refactie, die hem dus geen verdriet of ergernis geeft. Het zou kunnen zijn, dat hij in een rolletje van drie halve Nederlandsche ponden zes of acht pennen vond, die een vierde Nederlandsch pond wegen, of, onder een mooi krans of dekblad, eenige beenen zonder vleesch, namelijk kale stelen, eenige lappen van negerjaponnen, wat aanveegsel enz., enz., waardoor menig handel-schoolmeester zoo boos zou kunnen worden, dat hij besloot om zelf om den post van refactie-meester te solliciteren, en wel zou toezien, wanneer er zulke bedriegerijen met vaten tabak plaats hadden, dat de refactie ook voor inwendig bedrog en bederf gegeven wierd; terwijl hij zou leeren begrijpen, dat de refactie-meester niet is daargesteld, om op den gesloten zolder van den zeehandelaar, vóór dat de levering geschiedt, zijne refactie te bepalen, maar dat hij aangesteld en beëdigd is, om neutraal tusschen koper en verkooper zijne aanstelling waar te nemen. En waar kan zulks beter geschieden, dan openlijk op de straat vóór den zolder of het pakhuis, waar de tabak is liggende en wel bij de levering aan den koper?

Onze handel-schoolmeester zou verder door het losmaken van Portorico-Tabak in rollen geleerd hebben, dat het niet goed is, dat men de kat in den zak koopt; hij zou begrijpen, dat, waar men die negerjaponnen maakt, men daar ook zware duigen en bodems voor vaten zou kunnen maken, en dat het dus beter is, dat men de vaten tabak zonder de fust weegt.

Alle overige zisterijen van conditien komen hierop neder: geef mij een percent meer in de conditie, dan betaal ik u een percent meer in den prijs; geef het mij minder en ik zal het u minder in prijs betalen. Die dit begrijpt en als koopman rekenen kan (anders moet hij aan het losmaken der rollen Portorico blijven) weet ook, dat sedert eenige jaren Londen, Liverpool, Bremen, Amsterdam en Rotterdam, markt tegen markt, weinig verschillen, zoo niet meesttijds de laatste de voordeeligste geweest zijn voor het netto provenu van den Amerikaan. Men betrachte dus de conditien even als twee winkeliers in eene kleine stad; de een geeft aan de boeren een kop koffij, een bittertje en een stuk koek, en is in die proportie duurder dan zijn buurman, bij wien de boeren op een droogje zitten. Nu is het netto provenu egaal; maar de boeren zeggen

• wij gaan bij dien goeden man; dat is nog een gulle kerel. Laten dus de boeren onzen handel-schoolmeesters leeren, dat de handel voor geene bloote theorie geschikt is.

Ten slotte, wanneer een *Duitsch-Amerikaansch* correspondent denkt, dat hier te veel *Affen* zijn, (*) moest hij eens eene lading tabak naar het land der *Pfaffen* zenden, dan kreeg hij misschien eene lading naar zijnen zin in retour, daar hij toch *Af-laten* wil; maar bedoelt hij werkelijk *Affen*, dan wete hij, dat die hier uit het land der *trekvoegels* komen, hier zoo lang blijven als zij wat te eten vinden, en anders naar *Noord- of Zuid-Amerika* gaan.

H. P.

EEN WOORD OVER HET LAGER SCHOOLWEZEN IN GELDERLAND.

Onder de gelukkige verachijnselen in onzen leeftijd, mag men ook vooral de verbetering tellen, die in ons vaderland, ten aanzien van het lager schoolwezen is ingevoerd, en welker zegenrijke gevolgen zich, gelijk elders, zoo ook in dit gewest vertoonen. — Niet zonder innig genoegen kan de vriend der jeugd eene wel ingerigte hedendaagsche kinderschool bezoeken, waar de vermogens der leerlingen behoorlijk ontwikkeld en hunne harten door doelmatige lessen tot het goede gevormd worden. — Effektief hoort men dan ook lieden van jaren betuigen: kinderen weten thans meer dan volwassenen in onze jeugdige dagen wisten. — En zoodanige wel ingerigte scholen vindt men niet alleen in aanzienlijke steden, maar ook ten platten lande, in dorpen en buurtschappen worden dezelve aangevestigd. — Ook daar heeft men vele onderwijzers, die niet alleen der vereischten rang verkregen hebben, maar ook de gave bezitten van met kinderen goed om te gaan; die bezielde zijn met lust en ijver voor hun werk, en, voor zoo ver zulks in hunnen stand mogelijk is, zich weten te wachten voor die gebreken, welke te tijds velen hunner standgenooten bespottelijk maakten en alle voortelingen tegenwerkten, dat deze in hunnen waag-zelven eene niet geringe mate van wijsheid en gelandheid pleegden toe te kennen. — Gelukkig zijn die tijden grotendeels voorbij en vindt men thans vele brave, kundige en bezieldene onderwijzers der jeugd, welke op onze achting en toegenegenheid alle aanspraak hebben. — Van daar dan ook dat hun lot op vele plaatsen aanmerkelijk verbeterd en hun stand niet weinig in eer en aanzien geklommen is. — Menschenvrienden, door braafheid en kunde stom behoud, hebben tot al die verbeteringen, zoo door hunne schriften als door het toezigt, dat hun over onderwijzers en scholen werd toevertrouwd, niet weinig bijgedragen.

En thans is het aanzien van het lager schoolwezen reeds zoo geklommen, dat zelfs mannen van hooge geboorte zich niet schamen kinderscholen met humane tegenwoordigheid te vereeren, daar de werkzaamheden van opzieners te vervullen en kinderen van allerlei stand met hunne toespraak te verwaardigen. — In de daad een gelukkig teeken der tijden! Een bewijs dat ware verlichting en zucht om dezelve te bevorderen algemeener is geworden en ook tot die standen is doorgedrongen, welke eertijds daarin minder pleegden uit te munten!

Valt het derhalve niet te ontkennen, dat er zeer veel tot verbetering van het lager schoolwezen gedaan is, zoo is het tevens waar, dat er, op vele plaatsen althans, nog niet weinig te wenschen overig is. Wel is waar men heeft goede schoolgebouwen gesticht, kundige onderwijzers beroepen, nieuwe leerwijzen ingevoerd, reglementen en bepalingen op het onderwijs gemaakt, doch, hoe menig kind is er nog, dat van dat alles geen of weinig voordeel trekt, omdat het of geheel niet of gebrekkig school gaat? Hoe menig volwassene is er, die niet lezen kan, althans niet zoo heeft leeren lezen dat hem zulks veel nut en genoegen kan aanbrenghen! Heeracht ook niet nog bij vele ouders de meening, dat het doel van het schoolgaan bij hunne kinderen bereikt is, als zij behoorlijk lezen en schrijven kunnen, hetgeen bij de tegenwoordige manier van onderwijzen, nog al spoedig te leeren is? — Aan het eigenlijk hoofddoel van het onderwijs, beschaving van verstand en vorming van het hart, wordt bij velen wel het minst gedacht. — Dewijl daarenboven het onderwijs geld kost en de kinderen daardoor aan huisselijke of andere bezigheden onttrokken worden, neemt men hen vroeg van school of laat hen slechts nu en dan dezelve bezoeken. — Dat zulks voor de vorderingen, vorming en beschaving der kinderen zeer nadeelig is, zal wel geen betoog behoeven. — Van den anderen kant is dit gebrek ook nadeelig voor de onderwijzers zelve, daar althans, waar dezelve op de aloude manier bij werken, ja halve weken, even als dagloners, door de ouders betaald worden. — Het gebrekkig schoolgaan heeft natuurlijk eenen schadelijken invloed op hunne inkomsten; om nu niet eens te zeggen dat hun, hetgeen zij werkelijk verdiend hebben, ook nog vaak gebrekkig betaald wordt. — En waarlijk, men kan niet ontkennen, dat het betalen van schoolgeld en schoolbehoeften voor vele ouders drukkend is, omdat hierbij de bijna behoeftige en de schatrijke even veel betalen. — Men denke aan eenen daglooner, die drie of vier kinderen ter school zendt, voor elk kind in de week, behalve de schoolbehoeften, éenen sniver schoolgeld betaalt, en dan nog die kinderen, gedurende den schooltijd, uit zijne huisselijke of andere bezigheden missen moet; en men zal erkennen, dat de man zich eene groote offering, ten beste zijner kinderen, laat welgevallen. — Hierteo echter zijn de weinigen gezind en van daar heeft men zich geenszins te verwonderen, dat de opgenoemde gebreken bestaan; doch te verwonderen heeft men zich, dat er zoo weinig gedaan wordt om die te verminderen, te meer daar men in andere oorden van ons land daarin sedert lang met goed gevolg is voorgegaan, en men ook hier, op vele plaatsen althans, door eenen eenvoudigen maatregel veel verbeteren en de belangen van onderwijzers, ouders en kinderen te gelijk bevorderen kon.

Die maatregel moest hierin bestaan, dat door het plaatselijk bestuur of door eene plaatselijke school-commissie telken jare wierd opgemaakt eene lijst van al de kinderen in de gemeente, die behooren school te gaan (b. v. van zes tot twaalf jaren) en dat van die kinderen een matig jaarlijksch schoolgeld geheven wierd, om het even of zij al of niet de school bezochten. Dat schoolgeld nu behoorde evenredig te worden gesteld met het vermogen en de inkomsten der ouders, b. v. van eene gulden of minder tot drie gulden, of meer voor elk schoolpligtig kind. Deze schoolbelasting kon, even als andere belastingen, bij twaalfde gedeelten, aan den gemeente-ontvanger worden voldaan en vervolgens gebedeigd tot betaling, zoo van den onderwijzer als van de schoolbehoeften, terwijl men, zoo de som niet altijd toereikend was, het te kort uit gemeente- of andere kassen kon aanvullen. Intusschen zou het billijk zijn, den on-

(*) In het Handelsblad van Weensdag den 2. en in dat van Zaterdag den 5. April, vindt men een ingezonden stuk over de *Conditiën* en *Refactie*, den tabak betreffende. Bij manier van uittreksel uit een brief van *Amerika* lezen wij daarin: „*Ich e war bei der ersten Einsicht ihrer Verkauf-Rechnung mit den bedungenen Preise recht wohl zufrieden, aber leider ist der Vortheil durch ihre Affen ganz aufgefressen worden.*” Hoezeer nu op het stuk zelve niet anders aan te merken is dan alleen, dat, wanneer de schrijver meer kunde van tabak bezat, hij geheel andere begrippen over de refactie zou hebben, zoo bevat echter het bijgevoegde uittreksel eene uitdrukking van *Affen en fressen*, welke niet tot den goeden stijl van handelsbrieven behoort. Zulk eene domme woordspeling wordt door geen beschaafden Duitschen koopman gebruikt, omdat hij wel weet, dat zij eene beschimping insluit, afzehen men daaraan in schijn eene andere uitlegging zou willen geven.

derwijzer eene vaste jaarlijksche som toe te leggen; en hem niet bij het stuk te betalen, daar het toch gewoonlijk niet zijne schuld is, dat de ouders hunne kinderen te huis houden.

Op deze wijze zou het lot van vele onderwijzers aanmerkelijk verbeterd worden, daar zij een vast inkomen kregen, dat zij, even als andere ambtenaren, zonder moeite en verdriet, geregeld ontvangen konden; terwijl deze maatregel nog bovendien het voordeel heeft van den onderwijzer geheel onafhankelijk van de ouders te maken, iets dat allezins wenschelijk en noodzakelijk is. — Ook de belangen van vele ouders zouden op de voorgestelde wijze allezins bevorderd worden, omdat ieder alsdan naar zijn vermogen betaalde en de schoolbelasting voor niemand drukkend zijn kon. — En eindelijk zou de jeugd zelve bij dien maatregel groot voordeel hebben, daar menig een zijne kinderen geregeld en langer school zou zenden. — *Wij moeten toch betalen, zoo zou men denken, en willen dus ook wat voor ons geld hebben.*

De maatregel is intusschen te eenvoudig, en, wat de hoofdzaak betreft, van elders te zeer bekend, dan dat men daaraan niet reeds dikwijls gedacht zou hebben. — Ook mag men niet twifelen aan de goede gezindheid, noch aan den ijver van onze gewestelijke en plaatselijke besturen voor alles, wat het lager onderwijs verbeteren kan. — Waarom, mag men dus billijk vragen, waarom wordt dan iets dergelijks niet ingevoerd? — Er moeten zich in dit gewest daartegen zwarigheden opdoen, welke niet algemeen bekend zijn, doch welke men wenscht door dit blad of op eene andere wijze ontwikkeld en bekend gemaakt te zien, opdat, door de zaak van verschillende zijden te beschouwen, eindelijk wellicht iets goeds worde tot stand gebracht, hetgeen door steller dezes wordt bedoeld, daartoe door belangstelling in de zaak, niet door eigenbelang gedreven.

RYSSEN, den 18. April 1828.

Aan de Redactie

In UEd. geëerd dagblad van den 17. dezer, No. 47, schijnt men niet wel onderzigt te zijn, aangaande hetgene uit *Zutphen*, dato 16 dezer, gemeld wordt, omtrent het vinden van twee menschen-geraamten, bij hamer en een stukje zilvergeld, gemunt onder den Romeinschen Imperator *COMMODUS*, die in het jaar 181 onzer tijdrekening regeerde, en wel, bij het werk aan den straatweg tusschen *Deventer* en *Winterswijk*, op de zoodgenoemde *Heidensche Rille*.

Zonder mij nu in het breede bezig te houden, met alles, wat somtijds wel een oudheidkenner vermaak of nut kan verschaffen; zoo neem ik de vrijheid, Mij Heer! UEd. te berigten, dat deze zoogenaamde *Heidensche Rille* op die hoogte niet gelegen is; maar dat zij ligt 3 uur zuidwaarts van het stadje *Rijssen*, in het *Elsener veld*, gemeente *Markelo*.

Dat het eene geraamte gevonden is op den 26. Januarij II., benevens drie stukjes zilvergeld, waarbij er twee waren waarop de munt bijna geheel verdwenen was, ten minste; men kon niet met zekerheid gissen, onder welken vorst zij geslagen waren, gelijk zulks op het derde duidelijk zichtbaar is. — Het andere geraamte is eenige dagen later gevonden, terwijl met bijl en hamer zulks het geval van vroeger tijd is geweest.

Al het bovengenoemde, is bij het spitten van de aarde, welke tot de straatsteenen gebedigd wordt, door *Rijssenaars* gevonden, en, op weinig na, door een inwoner uit *Zutphen* aangekocht.

Ik heb niet kunnen nalaten UEd. dit te berigten, en hoop, dat UEd. wel zoo welwillend zal zijn, dit berigt een plaatsje in UEd. geëerd dagblad te vergaapen, waarmede ik blijf,

Mijn Heer!

UEd. onderdanige Dienaar;
EEN RYSSENAAR.

TENTOONSTELLING van Voortbrengselen van SCHILDER-, TEEKEN-, GRAVER- en BEELDHOEWKUNST, door levende Meesters, te Amsterdam, voor den Jare 1828.

De Heer Burgemeester en Wethouders der Stad, ondersteund door Heeren Leden der Vierde Klasse van het Koninklijk Nederlandsche Instituut van Wetenschappen, Letteren en Kunsten, alsmede door den Raad van Bestuur der Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten, hebben besloten, dat dit Jaar alhier eene elfde openbare Tentoonstelling der Kunstwerken van levende Meesters zal plaats hebben.

De Ondergeteekenden, als de vereenigde Commissie dezer Stad, der gemelde Klasse en van den Raad voornoemd, brengen de volgende bepalingen ter kennis van alle Besturen, Maatschappijen, Beoefenaars, Liefhebbers, Verzamelaars en Aanmoedigers der Beeldende Kunsten, met één woord, van hen, die den bloei der Vaderlandsche Kunst genegen en bevorderlijk zijn kunnen.

- I. De tentoonstelling voor Kunstwerken van Schilder-, Teeken-, Graveer-, Bouw- en Beeldhouwkunde door levende Meesters, zal plaats hebben in het Lokaal van de Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten, boven de groote Beurs.
- II. Deze Tentoonstelling zal geopend worden op Maandag den 15den September en uiterlijk gesloten op Zaterdag den 11den October aanstaande, zonder verlenging hoegenaamd.
- III. Alle Schilderijen, Teekeningen, Prenten en Beeldwerk, zullen moeten bezorgd worden, vóór of uiterlijk op Maandag den 8sten September, aan het gemelde Lokaal, mits vrachtvrij, en de Schilderijen, Teekeningen en Prenten met behoortelijke Lijsten voorzien, en zullen dezelve geadresseerd zijn aan de Commissie, met eenen Brief, houdende den Naam en Woonplaats van den Vervaardiger.
- IV. Alle de toegezonden en toegelaten Stukken zijn en blijven geheel, tot de sluiting der Tentoonstelling, onder het opzigt der Commissie, die, zoo veel mogelijk, zal zorgen voor de volkomene bewaring.
- V. Men zal niet toelaten Stukken, die bevorens op Tentoonstellingen alhier geweest zijn, noch die, welke, volgens het gevoelen der Commissie, niet genoegzaam geschikt zijn, en houdt de Commissie het oordeel deswege ganschelijk aan zich; kunnende men, in geval van teruggave, van de behoortelijke geheimhouding en bescheidenheid verzekerd zijn.
- VI. Eene gedrukte Lijst der Stukken zal de Namen en Woonplaatsen der Kunstenaars doen kennen.
- VII. Gedurende de week, welke op de sluiting der Tentoonstelling volgen zal, zullen de Stukken weder afgegeven worden.

De Commissie noodigt ieder uit, dese poging ten beste der Kunst, tot luister der Hoofdstad, tot roem van het Vaderland, met hartelijke belangstelling te bevorderen, en alzoo het looge voorbeeld te volgen van Z. M., die bij Besluit van 25. Maart 1827, ter aankoop van verdienstelijke Kunstwerken door levende Meesters, op bepaalde Tentoonstellingen, waaronder ook deze alhier begrepen is, zeer gunstige beschikkingen heeft gemaakt.

Amsterdam, den 31sten Maart 1828.

De vereenigde Commissie tot voornoemde Tentoonstelling.

Van wege Heeren Burgemeester en Wethouders der Stad Amsterdam, JERONIMO DE VALS.	Van wege de Vierde Klasse van het Koninklijk Insti- tuut van Wetenschappen, Letteren en Kunsten, A. J. SAPORTAS, A. BRONDGEEST, J. BERNARD.	Van wege den Raad van Be- stuur van de Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten, te Amsterdam, L. HAMERSTER AMESHOFF, C. APOSTOOL, J. DE VOS, WILLEMSZ.
--	---	---

Voor de weduwen en Weezen, te Middelharnis, heeft de ondergeteekende ontvangen:
Uit Winterswijk van J. T. f 5.00.
Van N. N. te Zwolle, door bezorging van de heeren M. Tijl en Zoon f 4.00.
Arnhem, den 21. April 1828.

H. H. DONKER CURTIUS.

